Ten geleide

L. Wouda

Welkom bij het eerste nummer van 2022, met daarin drie artikelen uit de VS en een uit Finland.

We beginnen met het artikel uit Finland van *Salonen et al.*, uit ‘Contemporary Family Therapy’. De hoogleraar Cognitieve neurowetenschappen Victor Lamme laat in zijn boek ‘De vrije wil bestaat niet’ (Prometheus, 2016) zien dat ons bewustzijn, en dus ook onze verbale communicatie, vaak achter de feiten aanloopt als het gaat om onze interacties met andere mensen. De Finse onderzoeksgroep rondom Seikkula, die we inmiddels wel de ‘Finse school’ mogen noemen, gaat uit van eenzelfde zienswijze. Seikkula heeft het onderzoeksthema van deze onderzoeksgroep, dat we kunnen omschrijven als ‘de dialoog van de lichamen’ in gezins- en relatietherapie, uiteengezet in het eerste nummer van *Gezinstherapie Wereldwijd* van 2020. Wat deze onderzoekers (proberen te) ontdekken is hoe lichamelijke reacties van cliënten en behandelaars voorafgaan aan de verbale uitwisseling van gevoelens rond het gespreksthema; en dat die reacties in constructieve of destructieve zin ook bepalend zijn voor het verloop van het gesprek. Een bij uitstek systemisch onderwerp, waarvan ik betreur dat er binnen ons vak niet meer fundamenteel onderzoek naar wordt gedaan, juist omdat we sinds Watzlawick weten hoe belangrijk non-verbale communicatie in de breedste zin van het woord is. Dit artikel van *Salonen et al.* is een verdere verkenning van één aspect van deze ‘dialoog van de lichamen’, namelijk non-verbale synchroniciteit. Dit houdt in dat mensen in een gesprek lichamelijke bewegingen op elkaar afstemmen en synchroniseren, bewust of onbewust. Het praktisch nut voor de behandelaar wordt in dit artikel eveneens duidelijk: bewuster omgaan met non-verbale communicatie en non-verbaal afstemmen op cliënten kan van groot belang zijn voor de effectiviteit van ons werk. Het onderzoek is oriënterend, ook in de zin dat de uitkomsten niet allemaal eenduidig zijn, of gemakkelijk interpreteerbaar. En eigenlijk is dat ook wel in lijn met het onderwerp zelf: non-verbale communicatie is niet altijd eenduidig en

L. Wouda (✉)
Wassenaar, Nederland
e-mail: plwouda@me.com

zeker ook lastig te onderzoeken. Dit artikel maakt ook nieuwsgierig naar eerder en toekomstig werk van de 'Finse school'.

In het artikel van *Coleman et al.*, uit 'Couple and Family Psychology:

Research and Practice', doen de auteurs verslag van een kwalitatief en kwantitatief onderzoek naar de waarde van het werken met *reflecting teams* bij paren die door relatietherapeuten als moeilijk worden ervaren. En dan hoor ik u al denken, "oh, dat is te duur ...", of "dat mogen wij niet ...". Maar als we ons realiseren dat aan 'lastige' cliënten toch al vaak veel tijd wordt besteed door in interviews *over* hen te praten, zou het dan niet efficiënter zijn om samen met een of twee collega's *met* deze cliënten te praten? In dit artikel wordt deze door Andersen ontwikkelde methode goed uitgelegd, waarbij ook het verschil wordt verduidelijkt met hoe in de Milanese school met *reflecting teams* werd gewerkt. Hoe dan ook, in de ruim dertig jaar dat deze methode bestaat, is het werken met reflecting teams überhaupt nog nooit geëvalueerd en dat gebeurt in dit artikel voor het eerst op een systematische manier. Dit artikel blijkt daarmee niet alleen een welkome, maar ook een zeer nuttige evaluatie die inspirerend kan zijn voor een manier van werken waarbij cliënten ook nog eens meer grip krijgen op hun eigen behandeling en veranderingsproces. Ik denk zeker dat deze methode, indien goed opgezet, effectiever kan zijn dan menige interview of MDO (multidisciplinair overleg).

In het artikel van *Lin Shi*, uit 'The American Journal of Family Therapy', werpt de auteur een relevante en intrigerende vraag op, namelijk wat de invloed is op de kwaliteit van de relatie als bij beide partners sprake is van vroegkinderlijk trauma. De auteur is met name ook geïnteresseerd in of er daarbij sprake kan zijn van een schadelijke circulaire causaliteit die de individuele posttraumatische klachten bij de partners in stand houdt. Uit eerdere studies waarin deze vragen centraal staan, ziet de auteur verschillende en ook tegenstrijdige resultaten komen. Dit was aanleiding voor een eigen onderzoek waarvoor de auteur maar liefst 107 respondenten heeft kunnen werven, uit een groep cliënten die zich voor partnerrelatietherapie had aangemeld bij een polikliniek die verbonden is aan een universiteit. Voor een dergelijk onderzoek is dit een groot aantal, dat waarschijnlijk ook te danken is aan het laagdrempelige inclusiecriterium, namelijk licht tot matig trauma. Er komen een aantal verrassende bevindingen uit het onderzoek, zeker voor de auteur die vooral leek uit te gaan van negatieve gevolgen voor de relatie. Maar er zijn meer uitkomsten die men niet direct zou verwachten. Om die reden is dit artikel zeer nuttig voor relatietherapeuten; omdat het ons kan helpen om een open en nieuwsgierige houding aan te blijven nemen en er niet vanuit te gaan dat de gevolgen van trauma maar een kant op kunnen gaan. Methodologisch is het misschien goed om te vermelden dat wanneer de auteur bij de regressieanalyses spreekt over *voorspellingen*, dit moet worden begrepen als voorspellingen vanuit bepaalde variabelen binnen een statistische analyse; dit betekent dat er sprake is van een *samenhang* tussen factoren en niet zozeer van een chronologische oorzaak-gevolg relatie in de realiteit. Binnen een regressieanalyse is het gebruikelijk om te spreken van 'voorspellingen' van het type: 'zeg mij wie uw vrienden zijn, dan zeg ik wie u bent'. Daarmee geven we dus nog geen antwoord op de vraag of u zo bent geworden door

die vrienden of dat u een karakter heeft dat noodzakelijk tot deze vriendenkring heeft geleid.

In het vierde artikel, van *Tseng et al.*, uit ‘Family Process’, vragen de auteurs aandacht voor diversiteit in etnisch-culturele achtergrond, seksuele geaardheid, leeftijd en SES in onderzoek naar (de effecten van) interventies op het gebied van gezins- en relatietherapie. Over de periode van 2014–2019 hebben de onderzoekers van een kleine tweehonderd artikelen over gezins- of relatietherapie onderzocht in hoeverre daarin duidelijkheid wordt gegeven over de demografische kenmerken van de onderzochte groepen. De uitkomst bleek vrij bedroevend. Het uiteindelijke doel van de auteurs is dat meer specifiek wordt gekeken naar de noden en behoeften van verschillende doelgroepen, voor effectievere zorg op maat. Als we dit artikel lezen, is het haast beschamend om ons te realiseren dat we nog niet eens aan het begin van deze ontwikkeling staan.

Ik wens u veel leesplezier met dit m.i. zeer informatieve nummer.

Lot Wouda,
Hoofdredacteur ‘Gezinstherapie Wereldwijd’